ស្ថាប័ននីតិប្បញ្ញត្តិ(១៩៩៣-២០១៨)

បណ្ឌិត **ហែម ឡាច** មន្ត្រីស្រាវជ្រាវ វិទ្យាស្ថានមនុស្សសាស្ត្រនិងវិទ្យាសង្គមនៃរាជបណ្ឌិត្យសភាកម្ពុជា

១- រដ្ឋសភា

រដ្ឋសភាជាអង្គការកំពូលតំណាងប្រជាពលរដ្ឋដែលមានអំណាចនីតិប្បញ្ញត្តិ។ តំណាងរាស្ត្រក្នុងរដ្ឋសភាជាតំណាងប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូលដែលកើតចេញពីការបោះឆ្នោតជាសកលដោយសេរីនិងសង្ងាត់ពីប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ។ នីតិកាលរបស់រដ្ឋសភាមានកំណត់៥ឆ្នាំហើយត្រូវផុតកំណត់នៅពេលដែលរដ្ឋសភាថ្មីចូលកាន់តំណែង។

១.១- តួនាទីរបស់រដ្ឋសភា

រដ្ឋសភាបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដូចបានកំណត់ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់ជាធរមាន។ រដ្ឋសភាមានទូនាទីសំខាន់ៗដូចជា៖

១.១.១- ការអនុម័ត

- សមាជិកព្រឹទ្ធសភា សមាជិករដ្ឋសភា និងនាយករដ្ឋមន្ត្រី មានសិទ្ធិផ្តួចផ្តើមគំនិតធ្វើច្បាប់។ តំណាងរាស្ត្រមានសិទ្ធិស្នើធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់។

- រដ្ឋសភាអនុម័តថវិកាជាតិ ផែនការរដ្ឋ ការឱ្យរដ្ឋខ្ចីប្រាក់ពីគេ ការឱ្យរដ្ឋឱ្យប្រាក់គេខ្ចីការសន្យានានាផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងការបង្កើត កែប្រែ ឬលុបចោលពន្ធដារ។

- រដ្ឋសភាឱ្យសេចក្តីយល់ព្រមចំពោះគណនីរដ្ឋបាល។

- រដ្ឋសភាអនុម័តយល់ព្រម ឬលុបចោលសន្ធិសញ្ញា ឬអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ។ រដ្ឋសភាអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការប្រកាសសង្គ្រាម។

ការអនុម័តខាងលើនេះប្រព្រឹត្តទៅដោយមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។

១.១.២- ទំនាក់ទំនងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល

- រដ្ឋសភាបោះឆ្នោតទុកចិត្តដល់រាជរដ្ឋាភិបាល តាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចំនួនសមាជិកសភាទាំងមូល។

- តាមការសុំពីសមាជិកចំនួនមួយភាគដប់យ៉ាងតិច រដ្ឋសភាអាចអញ្ជើញឥស្សរជនដ៏ឧត្តមណាមួយមកបំភ្លឺរដ្ឋសភា អំពីបញ្ហាដែលមានសារៈសំខាន់ពិសេស។

- រដ្ឋសភាអាចទម្លាក់សមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬទម្លាក់រាជរដ្ឋាភិបាលពីតំណែង ដោយអនុម័តញត្តិបន្ទោសតាមសំឡេងឆ្នោតភាគច្រើនដាច់ខាតនៃចំនួនសមាជិកទាំងមូល។ ញត្តិបន្ទោសរាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវបានលើកឡើងជូនរដ្ឋសភា ដោយតំណាងរាស្ត្រចំនួន៣០នាក់ ទើបរដ្ឋសភាអាចលើកមកពិភាក្សាបាន។

- តំណាងរាស្ត្រមានសិទ្ធិដាក់សំណួរដល់រាជរដ្ឋាភិបាល។ សំណួរនេះត្រូវសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរប្រគល់ជូនតាមរយៈប្រធានរដ្ឋសភា។ ចម្លើយអាចធ្វើឡើងដោយរដ្ឋមន្ត្រីមួយរូបឬច្រើនរូបអាស្រ័យដោយ

បញ្ហាដែលបានចោទឡើងពាក់ព័ន្ធនឹងការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋមន្ត្រីមួយរូបឬច្រើនរូប។ បើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធដល់នយោបាយទូទៅរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល នាយករដ្ឋមន្ត្រីត្រូវឆ្លើយផ្ទាល់ខ្លួន។ ចម្លើយរបស់រដ្ឋមន្ត្រីឬរបស់នាយកមន្ត្រីអាចធ្វើដោយផ្ទាល់មាត់ ឬសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ។

- រដ្ឋសភាកំណត់ទុកពេលមួយថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍សម្រាប់ការឆ្លើយសំណួរ។

១.១.៣- ទំនាក់ទំនងជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ

តំណាងរាស្ត្រធ្វើការងារក្នុងរដ្ឋសភាបីខែ មានវិស្សមកាលបីខែ។ តំណាងរាស្ត្រត្រូវចុះសួរសុខទុក ជួយដោះស្រាយបញ្ហា សំណូមពររបស់ប្រជាពលរដ្ឋតាមមណ្ឌលរៀងខ្លួន ឬតាមខេត្តទាំងឡាយទូទាំងប្រទេសឱ្យអស់លទ្ធភាព និងត្រូវទាក់ទងជាមួយអាជ្ញាធរគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះ។

១.២- អំពីវិសមិតភាព និងអភ័យឯកសិទ្ធិសភា

តំណាងរាស្ត្រមិនអាចបំពេញមុខងារជាសមាជិករដ្ឋសភាផង ជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភាផងស្របពេលតែមួយបានឡើយ។ សមាជិកសភាមានវិសមតិភាពជាមួយការបំពេញមុខងារសាធារណៈជាសកម្ម និងមុខងារជាសមាជិកនៃស្ថាប័នដទៃទៀតដែលបានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញវៀរលែងតែបំពេញមុខងារក្នុងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនៃរដ្ឋាភិបាល។ ក្នុងករណីនេះ សមាជិករដ្ឋសភារូបនោះមានឋានៈជាសមាជិករដ្ឋសភាធម្មតា ប៉ុន្តែមិនត្រូវមានមុខតំណែងអ្វីទាំងអស់ក្នុងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍និងក្នុងគណៈកម្មការផ្សេងៗនៃរដ្ឋសភា។

ដើម្បីឱ្យសមាជិកសភាបំពេញតួនាទីជាតំណាងប្រជាពលរដ្ឋ និងប្រជាជាតិបានល្អ រដ្ឋធម្មនុញ្ញបានផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាជូនសមាជិកសភា។ តំណាងរាស្ត្រមានអភ័យឯកសិទ្ធិសភា។ អភ័យឯកសិទ្ធិនេះ ជានាឯករាជ្យភាពរបស់សមាជិកសភា។ តំណាងរាស្ត្រ ឬសមាជិកព្រឹទ្ធសភារូបណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចាប់ខ្លួន ឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនដោយហេតុពីបានសំដែងយោបល់ ឬបញ្ចេញមតិក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនឡើយ។

១.៣- គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភាត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីជានាដំណើរការរដ្ឋសភាក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំ និងសម្រេចពីរបៀបវារៈប្រជុំពេញអង្គ និងកិច្ចការធំៗរបស់រដ្ឋសភា។

សមាសភាពគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានដូចតទៅៈ

- ប្រធានរដ្ឋសភា
- អនុប្រធានទាំងពីរ
- ប្រធានគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា។

រដ្ឋសភាបង្កើតគណៈកម្មការជំនាញនានាចំនួន១០ ដើម្បីទទួលពិនិត្យសេចក្តីស្នើច្បាប់ ឬសេចក្តីព្រាងច្បាប់នានានិងជាពិសេសទទួលបន្ទុកទៅតាមមុខជំនាញរបស់ខ្លួនក្នុងការត្រួតមើលកិច្ចការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ សមាសភាពនៃគណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗមានចំនួន៧រូបយ៉ាងតិច។

គណៈកម្មការជំនាញទាំង១០នោះគឺៈ

- គណៈកម្មការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ទទួលពាក្យបណ្តឹង អង្កេត និងទំនាក់ទំនង
  រដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា

- គណៈកម្មការសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារ និងសវនកម្ម
- គណៈកម្មការផែនការ វិនិយោគ កសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បរិស្ថាន និងធនធានទឹក
- គណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ និងមុខងារសាធារណៈ
- គណៈកម្មការកិច្ចការបរទេស សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ឃោសនាការ និងព័ត៌មាន
- គណៈកម្មការនីតិកម្ម និងយុត្តិធម៌
- គណៈកម្មការអប់រំ យុវជន កីឡា ធម្មការ កិច្ចការសាសនា វប្បធម៌ និងទេសចរណ៍
- គណៈកម្មការសុខាភិបាល សង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន យុវនីតិសម្បទា ការងារ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងកិច្ចការនារី
- គណៈកម្មការសាធារណៈការ ដឹកជញ្ជូន ទូរគមនាគមន៍ ប្រៃសណីយ៍ ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ ថាមពល ពាណិជ្ជកម្ម រៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់
- គណៈកម្មការអង្កេត បោសសម្អាត និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយ។

រដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៣ដល់បច្ចុប្បន្ន

នីតិកាលទី១(១៩៩៣-១៩៩៨)

រៀបចំដោយអ៊ុនតាក់(UNTAC) **២៣-២៨ ឧសភា ១៩៩៣**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ២០
- ចំនួនអាសនៈ ១២០
- គណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន៤ គឺ៖
  + គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន ៥៨អាសនៈ
  + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៥១អាសនៈ
  + គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យសេរីនិយមព្រះពុទ្ធសាសនាទទួលបាន ១០អាសនៈ
  + គណបក្សម៉ូលីណាកានិងអ្នកតស៊ូខ្មែរដើម្បីសេរីភាពទទួលបាន ១អាសនៈ។

នីតិកាលទី២(១៩៩៨-២០០៣)

រៀបចំដោយគ.ជ.ប. **២៦-កក្កដា ១៩៩៨**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ៣៩
- ចំនួនអាសនៈ ១២២
- គណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន៣ គឺ៖
  + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៦៤អាសនៈ
  + គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន ៤៣អាសនៈ
  + គណបក្សសម រង្ស៊ីទទួលបាន ១៥អាសនៈ។

នីតិកាលទី៣(២០០៣-២០០៨)

រៀបចំដោយគ.ជ.ប. **២៧-កក្កដា ២០០៣**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ២៣

- ចំនួនអាសនៈ ១២៣
- គណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន៣ គឺៈ
    + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៧៣អាសនៈ
    + គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន ២៦អាសនៈ
    + គណបក្សសម រង្ស៊ីទទួលបាន ២៤អាសនៈ។

នីតិកាលទី៤(២០០៨-២០១៣)

រៀបចំដោយគ.ជ.ប. **២៧-កក្កដា ២០០៨**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ១១
- ចំនួនអាសនៈ ១២៣
- គណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន៥ គឺៈ
    + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៩០អាសនៈ
    + គណបក្សសម រង្ស៊ីទទួលបាន ២៦អាសនៈ
    + គណបក្សសិទ្ធិមនុស្សទទួលបាន ៣អាសនៈ
    + គណបក្សនរោត្តមរណឫទ្ធិទទួលបាន ២អាសនៈ
    + គណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចទទួលបាន ២អាសនៈ។

នីតិកាលទី៥ (២០១៣-២០១៨)

រៀបចំដោយគ.ជ.ប. **២៨-កក្កដា ២០១៣**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ៨
- ចំនួនអាសនៈ ១២៣
- ចំនួនគណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន២ គឺៈ
    + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ៦៨អាសនៈ
    + គណបក្សសង្គ្រោះជាតិទទួលបាន ៥៥អាសនៈ។

នីតិកាលទី៦(២០១៨-២០២៣)

រៀបចំដោយគ.ជ.ប. **២៩-កក្កដា ២០១៨**

- គណបក្សចូលរួមប្រកួតប្រជែងមានចំនួន ២០
- ចំនួនអាសនៈ ១២៥
- ចំនួនគណបក្សឈ្នះអាសនៈមាន១ គឺៈ
    + គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាទទួលបាន ១២៥អាសនៈ។

២- ព្រឹទ្ធសភា

ក្រោយការបោះឆ្នោតជាសកល ជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រនីតិកាលទី២ នាថ្ងៃទី២៦ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៨ វិបត្តិនយោបាយផ្ទៃក្នុងមួយបានកើតឡើង។ ដើម្បីដោះស្រាយវិបត្តិនេះកិច្ចប្រជុំកំពូលរវាងថ្នាក់ដឹកនាំជាន់ខ្ពស់នៃគណបក្សនយោបាយទាំងពីរ គឺគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជានិងគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិចបានប្រារព្ធឡើងពី

ថ្ងៃទី១២-១៣ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ នាប្រាសាទខេមរិន្ទ ព្រះបរមរាជវាំង ក្រោមព្រះរាជាធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ ដែលនៅពេលនោះព្រះអង្គទ្រង់ជាព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

តាមរយៈលទ្ធផលនៃកិច្ចប្រជុំកំពូលនេះ ស្ថាប័នព្រឹទ្ធសភា ត្រូវបានបង្កើតឡើង និងក្លាយជាចំណែកមួយនៃស្ថាប័ននីតិប្បញ្ញត្តិជាតិ ដែលមានពីរថ្នាក់ បន្ទាប់ពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញនីតិកាលទី២បានធ្វើវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣។ ព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី១ កើតឡើងដោយការតែងតាំងនិងមានអាណត្តិ៥ឆ្នាំ។ សមាជិកចំនួន៦១រូប ត្រូវបានជ្រើសរើសពីក្នុងចំណោមឥស្សរជនជាន់ខ្ពស់នៃគណបក្សនយោបាយដែលមានអាសនៈក្នុងរដ្ឋសភានីតិកាលទី២។ ព្រឹទ្ធសភា**នីតិកាលទី១** បានបើកសម័យប្រជុំលើកទី១នៅថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៩។ ព្រឹទ្ធសភា**នីតិកាលទី២** កើតឡើងដោយការបោះឆ្នោតអសកល នាថ្ងៃអាទិត្យទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦ ដោយមានអាណត្តិ៦ឆ្នាំ។ ព្រឹទ្ធសភា**នីតិកាលទី៣** កើតឡើងដោយការបោះឆ្នោតអសកល នាថ្ងៃអាទិត្យ ទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២។ ព្រឹទ្ធសភា**នីតិកាលទី៤** កើតឡើងដោយការបោះឆ្នោតអសកល នាថ្ងៃអាទិត្យ ទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨។ ក្នុងចំណោមសមាជិក៦២រូប មាន៥៨រូបត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតជាអសកល ០២រូបជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភានិង០២តែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ។

២.១- ការរៀបចំព្រឹទ្ធសភា

ព្រឹទ្ធសភាមានចំនួនសមាជិកយ៉ាងច្រើនស្មើនឹងពាក់កណ្តាលនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល។ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាត្រូវចាត់តាំងខ្លះ និងជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតអសកលខ្លះ។ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាអាចត្រូវបានចាត់តាំង និងជ្រើសរើសសារជាថ្មីបាន។ នីតិកាលរបស់ព្រឹទ្ធសភាមានកំណត់៦ឆ្នាំ។ ប៉ុន្តែនីតិកាលទី១មានកំណត់ត្រឹម៥ឆ្នាំ។

- សមាជិកព្រឹទ្ធសភាចំនួន២រូបត្រូវបានចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ
- សមាជិកព្រឹទ្ធសភាចំនួន២រូប ត្រូវបានរដ្ឋសភាជ្រើសតាំងតាមមតិភាគច្រើនដោយប្រៀប។
- សមាជិកព្រឹទ្ធសភាឯទៀតត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតអសកល។ អ្នកដែលមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនព្រឹទ្ធសភាគឺជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត មានអាយុយ៉ាងតិច៤០ឆ្នាំ មានសញ្ជាតិខ្មែរតាំងពីកំណើត។
- ព្រឹទ្ធសភាមានថវិការស្វ័យតសម្រាប់ដំណើរការ។ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាត្រូវទទួលប្រាក់ចំណាច់។ ព្រឹទ្ធសភាប្រជុំជាសាមញ្ញពីរដងក្នុងមួយឆ្នាំ។ សម័យប្រជុំនីមួយៗមានថិរវេលាយ៉ាងតិចបីខែ។

សមាជិកព្រឹទ្ធសភាមានអភ័យឯកសិទ្ធិសភា។ សមាជិកព្រឹទ្ធសភារូបណាក៏ដោយមិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ ចាប់ខ្លួន ឃាត់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួន ដោយហេតុពីបានសំដែងយោបល់ ឬបញ្ចេញមតិក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួនឡើយ។

២.២- មុខងារសំខាន់ៗរបស់ព្រឹទ្ធសភា

២.២.១- មុខងារនីតិកម្ម

ពិនិត្យឱ្យយោបល់លើអត្ថបទច្បាប់ដែលអនុម័តដោយរដ្ឋសភា និងផ្តួចផ្តើមធ្វើសេចក្តីស្នើច្បាប់។ តួនាទីសំខាន់របស់ព្រឹទ្ធសភាគឺការពិនិត្យឡើងវិញរាល់អត្ថបទច្បាប់ទាំងឡាយដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តរួចហើយ។ រដ្ឋសភាមិនអាចបញ្ជូនច្បាប់ដែលខ្លួនបានអនុម័តរួចហើយឱ្យព្រះមហាក្សត្រឡាយព្រះហស្តលេខាប្រកាសឱ្យប្រើប្រាសជាផ្លូវការមុនពេលដាក់ឆ្លងឱ្យព្រឹទ្ធសភាពិនិត្យបានឡើយ។រដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបានផ្តល់ឱ្យព្រឹទ្ធសភានូវអំណាចអនុម័តច្បាប់ ឬអំណាចជំទាស់អត្ថបទច្បាប់ឡើយ ប៉ុន្តែផ្តល់នូវតួនាទីប្រឹក្សា ឬអំណាចធ្វើអនុសាសន៍ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័ត។ ទោះបីជាព្រឹទ្ធសភាអាចធ្វើការបដិសេធ ឬស្នើធ្វើវិសោធនកម្មទៅលើអត្ថបទច្បាប់ ព្រឹទ្ធសភាពុំមានអំណាចចាប់បង្ខំឱ្យរដ្ឋសភាទួលយកអនុសាសន៍របស់ខ្លួនឡើយ។

ព្រឹទ្ធសភាពិនិត្យ ហើយឱ្យយោបល់ក្នុងរយៈពេលមួយខែយ៉ាងយូរលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តយល់ព្រមលើកដំបូងរួចហើយ ព្រមទាំងលើកបញ្ហាទាំងពួងដែលរដ្ឋសភាបានដាក់ឱ្យពិនិត្យ។

២.២.២- មុខងារត្រួតពិនិត្យ

ព្រឹទ្ធសភាអាចតាមដានត្រួតពិនិត្យការងារ និងការអនុវត្តគោលនយោបាយផ្សេងៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលជាពិសេសត្រួតពិនិត្យការប្រើប្រាស់ថវិកាជាតិរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។

- **ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តច្បាប់** ព្រឹទ្ធសភាមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការតាមដានដំណើរការងាររបស់ស្ថាប័នរដ្ឋ និងត្រួតពិនិត្យយ៉ាងទៀតទាត់អំពីការអនុវត្តច្បាប់របស់ស្ថាប័ននីតិប្រតិបត្តិ។

- **ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តកម្មវិធី និងផែនការរបស់រដ្ឋាភិបាល** ព្រឹទ្ធសភាក៏ដើរតួនាទីសំខាន់ក្នុងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តកម្មវិធី និងផែនការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលលើការងារប្រជាធិបតេយ្យ នីតិរដ្ឋ ការងារកែទម្រង់រដ្ឋ ការងារកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការងារអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច។

២.២.៣- មុខងារជាតំណាង

-តំណាងសមូហភាពដែនដី(ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់)

ព្រឹទ្ធសភាតំណាងភូមិភាគ និងសមូហភាពដែនដី (ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់)។ មាត្រា៩ និងមាត្រា១១នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភាបានបង្ហាញច្បាស់អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់សមាជិកព្រឹទ្ធសភា។

សមាជិកព្រឹទ្ធសភាត្រូវចុះសួរសុខទុក្ខ ជួយដោះស្រាយបញ្ហា សំណូមពររបស់ប្រជាពលរដ្ឋតាមមណ្ឌលរៀងខ្លួន ឬតាមរាជធានី ខេត្តទាំងឡាយទូទាំងប្រទេសឱ្យអស់លទ្ធភាពនិងត្រូវទាក់ទងជាមួយអាជ្ញាធរគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនោះ។

-តំណាងស្ថាប័នជាតិ

សមាជិក០២រូបតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ និង ០២រូបទៀតជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា។ ព្រឹទ្ធសភាក៏តំណាងព្រះមហាក្សត្រ និងរដ្ឋសភា ហើយក៏ជាអ្នកសម្របសម្រួលការងាររដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល។ មាត្រា ១១២ បញ្ជាក់ថា ព្រឹទ្ធសភាមានភារកិច្ចសម្របសម្រួលការងាររវាងរដ្ឋសភា និងរាជរដ្ឋាភិបាល។

២.៣- គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៃព្រឹទ្ធសភាត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីជានាដំណើរការព្រឹទ្ធសភាក្នុងចន្លោះសម័យប្រជុំ និងសម្រេចពីរបៀបវារៈប្រជុំពេញអង្គ និងកិច្ចការធំៗរបស់ព្រឹទ្ធសភា។

សមាសភាពគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានដូចតទៅៈ

- ប្រធានព្រឹទ្ធសភា
- អនុប្រធានទាំងពីរ
- ប្រធានគណៈកម្មការនានានៃព្រឹទ្ធសភា។

ព្រឹទ្ធសភាបង្កើតគណៈកម្មការជំនាញនានាចំនួន១០ ដើម្បីទទួលពិនិត្យសេចក្តីស្នើច្បាប់ ឬសេចក្តីព្រាងច្បាប់នានានិងជាពិសេសទទួលបន្ទុកទៅតាមមុខជំនាញរបស់ខ្លួនក្នុងការត្រួតមើលកិច្ចការរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល។ សមាសភាពនៃគណៈកម្មការជំនាញនីមួយៗមានចំនួន៧រូបយ៉ាងតិច។

គណៈកម្មការជំនាញទាំង១០នោះគឺៈ

- គណៈកម្មការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ទទួលពាក្យបណ្តឹង អង្កេត និងទំនាក់ទំនងរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា
- គណៈកម្មការសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារ និងសវនកម្ម
- គណៈកម្មការផែនការ វិនិយោគ កសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បរិស្ថាន និងធនធានទឹក
- គណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ និងមុខងារសាធារណៈ
- គណៈកម្មការកិច្ចការបរទេស សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ឃោសនាការ និងព័ត៌មាន
- គណៈកម្មការនីតិកម្ម និងយុត្តិធម៌
- គណៈកម្មការអប់រំ យុវជន កីឡា ធម្មការ កិច្ចការសាសនា វប្បធម៌ និងទេសចរណ៍
- គណៈកម្មការសុខាភិបាល សង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន យុវនីតិសម្បទា ការងារ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងកិច្ចការនារី
- គណៈកម្មការសាធារណៈការ ដឹកជញ្ជូន ទូរគមនាគមន៍ ប្រៃសណីយ៍ ឧស្សាហកម្ម រ៉ែ ថាមពល ពាណិជ្ជកម្ម រៀបចំដែនដី នគររូបនីយកម្ម និងសំណង់
- គណៈកម្មការអង្កេត បោសសម្អាត និងប្រឆាំងអំពើពុករលួយ។

ព្រឹទ្ធសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៩៩ដល់បច្ចុប្បន្ន

នីតិកាលទី១(១៩៩៩-២០០៦)

ព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី១កើតឡើងដោយការតែងតាំងទាំងអស់។ ព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី១ មានសមាជិកចំនួន ៦១រូប ក្នុងនោះគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានចំនួន ៣១រូប គណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិច ២១រូប គណបក្សសម រង្ស៊ី ៧រូប និង០២រូបទៀតចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ សម្រាប់រយៈពេល៥ឆ្នាំ ។ ព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី១ បានបន្តនីតិកាលរបស់ខ្លួនចំនួន ២ដង (ម្តង១ឆ្នាំ)។

នីតិកាលទី២(២០០៦-២០១២)

ព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី២កើតចេញពីការបោះឆ្នោតអសកល នាថ្ងៃអាទិត្យ ទី២២ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៦ សម្រាប់រយៈពេល៦ឆ្នាំ។ នៅក្នុងនីតិកាលទី២នេះ សមាជិកព្រឹទ្ធសភាមានចំនួន ៦១រូប ដូចនីតិកាលទី១ដែរក្នុងនោះ ៤៥រូបមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ១០រូបមកពីគណបក្សហ្វ៊ុនស៊ិនប៉ិច ០២រូបមកពីគណបក្សសម រង្ស៊ី ០២រូបចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រនិង០២រូបទៀតជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា។

នីតិកាលទី៣(២០១២-២០១៨)

ការបោះឆ្នោតអសកលជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី៣ បានប្រព្រឹត្តទៅនាថ្ងៃអាទិត្យ ទី២៩ ខែមករា ឆ្នាំ២០១២។សម្រាប់នីតិកាលទី៣នេះ ចំនួនសមាជិកព្រឹទ្ធសភាមាន៦១រូប ដូចនីតិកាល ទី១ និងនីតិកាលទី២ដែរ ក្នុងនោះមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា៤៦រូប សម រង្ស៊ី១១រូប ០២រូបចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ និងជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា០២រូប។

នីតិកាលទី៤(២០១៨-២០២៤)

ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកព្រឹទ្ធសភានីតិកាលទី៤ បានប្រព្រឹត្តទៅនាថ្ងៃអាទិត្យ ទី២៥ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨។ សម្រាប់នីតិកាលទី៤នេះ ចំនួនសមាជិកព្រឹទ្ធសភាមាន៦២រូប ក្នុងនោះមកពីគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ចំនួន៥៨រូប តែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ០២រូប និងជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា០២រូប។

ឯកសារពិគ្រោះ

១. ជួន ណាត ៖ **វចនានុក្រមខ្មែរ** ភ្នំពេញ ការផ្សាយរបស់វិទ្យាស្ថានពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ឆ្នាំ១៩៦៧

២.រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣ និងច្បាប់ធម្មនុញ្ញបន្ថែមសំដៅធានានូវដំណើរការ ជាប្រក្រតីនៃស្ថាប័នជាតិឆ្នាំ២០០៤

៣.ឯកសារពី គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត(គ.ជ.ប.)